

Asia: VN/24308/2024

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi uuden rakennuksen hiilijalanjäljen raja-arvoista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ympäristöministeriö

PL 35

00023 Valtioneuvosto

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/24308/2024

Vaasan Sähkön lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi uuden rakennuksen hiilijalanjäljen raja-arvoista

Kiitämme mahdollisuudesta antaa lausunto koskien luonnosta valtioneuvoston asetukseksi uuden rakennuksen hiilijalanjäljen raja-arvoista. Pidämme hyvänä, että rakentamiseen liittyvää sääntelyä kehitetään päästöjen vähentämiseksi, koska erityisesti rakentamisvaiheen aikana rakennukseen sitoutuu käytettyjen materiaalien mukana merkittävä määrä päästöjä.

Nyt lausunnolla olevaan asetusluonnokseen liittyy kaksi huomattavan erilaista asiakokonaisuutta, joita pyritään ratkaisemaan samalla kertaa esitetyillä raja-arvoilla. Toisaalta pyritään määrittämään varsinaiseen ra-kentamiseen ja siinä käytettävien tuotteiden ja materiaalien päästöjen vähentämistä ja toisaalta vähentämään rakennuksen käytönaikaisia päästöjä. Tämän vuoksi esitettyyn luonnokseen liittyy riski, että ensimmäiseen asiakokonaisuuteen (vähähiiliset materiaalit) liittyviä tavoitteita pyritään ratkaisemaan jälkimmäiseen kokonaisuuteen eli energian käyttöön ja

lämmitysratkaisuun liittyvillä toimilla. Tämä sääntelyn ohjaus uhkaa johtaa kiinteistöissä keskitalven sähkönkäytön lisääntymiseen lämmitysratkaisujen toimesta ja siten yhteiskunnan ja sähköverkkojen kannalta riskialttiiseen kehitykseen, joiden päästövaikutukset eivät paikka-kuntakohtaisesti ole tosiasiallisia, vaan päätettyihin kertoimiin perustuvia ja laskennallisia.

Asetuksen jatkotyöstössä tuli harkita näiden kahden hyvin erilaisen tavoitteen erottamista sääntelyssä. Energiantuotantoon liittyviä päästöjä ja niiden kehitystä säädellään jo suomalaisessa lainsäädännössä, joten voisi myös harkita, jos asetus huomioisi vain itse rakentamiseen ja rakennusmateriaaleihin liittyvät vähähiilisyystavoitteet. Asetuksella tuskin halutaan tehdä energiapolitiikkaa, vaan ohjata rakennusmateriaalien kautta vähähiilisyyden parantamiseen.

Suomessa sähkönjärjestelmän päästöt ovat vähentyneet merkittävästi viimeisten vuosien aikana. Samoin useiden kaupunkien ja taajamien kaukolämpöjärjestelmien päästöt ovat viime vuosina pienentyneet nopeasti ja tulevat vielä tämän vuosikymmenen kuluessa pienentymään jo päätetyillä ja tulevilla toimilla. Monissa kaukolämpöverkoissa kokonaan ei polttoon perustuvan lämmöntuotannon osuus on voimakkaassa nousussa, ja lämmityksen sähköistämistä on keskitetysti rakentunut kaukolämpöjärjestelmissä, samalla varmistuen sähköverkkojen ja yhteiskunnallisten vaikutusten tasa-arvoisen kehityksen. Monin paikoin kaukolämpöjärjestelmät tulevat vuoteen 2030 mennessä todella vähähiiliseksi.

Asetuksen laadinnassa taustalla käytetyt skenaariot eivät huomioi kaukolämmössä viime vuosina tapahtunutta nopeaa päästöjen vähentymistä eikä myöskään tulevia päästövähennystoimia. Tämän vuoksi tarkasteluissa kaukolämpö joutuu epäedulliseen asemaan verrattuna kiinteistökohtaisiin lämpöpumppuratkaisuihin. Siten puutteellinen lähtötilannetarkastelu vääristää kilpailutilannetta markkinoilla ja tulee johtamaan valintoihin, joissa säädösten perusteella laadittujen laskennallisten tarkastelujen mukaan lämmitysmuodon vaihdolla saadaan aikaiseksi päästöjä vähentävä vaikutus, mutta käytännössä tämä johtaa näennäiseen päästöjen vähenemiseen. Todellisuudessa tällaista laskennallista päästövähennystä ei saavuteta rakennuksen käyttöiän aikana. Vähähiilinen kaukolämpö on hyvä mahdollistaja puhtaan siirtymän toteutukselle, kun keskitetty järjestelmä pystyy hyödyntämään erilaisissa prosesseissa syntyviä hukkalämpöjä. Virheellisillä olettamilla päästövähennyksistä erilaiset lämmitysratkaisut kuitenkin asetuksen laadinnassa asetetaan eriarvoiseen asemaan.

Asetuksessa on hyvää se, että vuodelle 2026 asetetut raja-arvot ovat kohtuulliset, jolloin se ei aiheuta äkkiäistä muutosta rakennushankkeita suunnittelevien ja toteuttavien tahojen näkökulmasta. Rakennusprojektit ovat tyypillisesti suhteellisen pitkiä, joten vuoden 2028 raja-arvojen muutos tulee todella nopeasti ilman, että käytännössä saadaan kokemusta ensimmäisen vaiheen raja-arvon soveltamisesta. Samoin vahvasti näyttää siltä, että vuoden 2028 muutos ei välttämättä johda rakennuksen ja siinä käytettävien materiaalien vähähiilisyyden pieneneeseen, vaan johtaa lämmitysmuodon kautta tapahtuvaan optimointiin. Nykyisten puutteellisten tarkastelujen vuoksi olemassa olevan kaukolämpöverkon alueella saattaa tulla usein tilanne, että kaukolämpöä ei vuoden 2028 raja-arvoilla pystytäkään valitsemaan uudisrakennukseen, koska lämmitysmuodon vaihdolla halutaan välttää muita vähähiilisyyttä parantavia toimia.

Lopuksi haluamme korostaa, että sääntelyssä tulisi paremmin huomioida Suomessa meneillään oleva nopea energiamurros sekä sähkössä että kaukolämmössä ja niiden myötä jo tapahtunut päästökehitys sekä tuleva päästöjen vähenemä lähivuosina. Valtakunnallisen kehitystyön lisäksi tulisi kehittää paikallisten päästöjen tarkastelua ja mahdollistaa rinnalla paikallisten päästökertoimien hyödyntäminen asetuksen soveltamisalaan liittyvissä tarkasteluissa.

Samoin jatkotyössä tulisi selvittää materiaalien vähähiilisyyden ja käytönaikaisen päästöjen vähennystavoitteiden erottamista toisistaan tai jopa käytönaikaisten päästöjen jättämistä pois tarkasteluista, koska niitä ohjataan jo muualla sääntelyssä.

Ystävällisin terveisin

VAASAN SÄHKÖ OY

Olli Arola

strategia- ja yhteiskuntavastuujohtaja

Damlin Jan
Vaasan Sähkö Oy

Arola Olli
Vaasan Sähkö Oy - Strategia- ja yhteiskuntavastuu